

Leefomgevingstoets

Ontwerp Herziening Omgevingsbeleid

Module Ruimte en Wonen

Inhoud

1	Introductie	3
	Omgevingsvisie	3
	Eerste leefomgevingstoets	3
	Monitoring leefomgeving	4
2	Effecten van beleidsverrijkingen	6
	Verstedelijking	6
	Wonen	7
	Grote buitenstedelijke bouwlocaties (3ha kaart)	9
	Vrijkomende agrarische gebouwen en transitie landelijk gebied	11
	Wandel- en fietsnetwerken	12

1 Introductie

Omgevingsvisie

De provincie Zuid-Holland werkt continu aan de verbetering van haar omgevingsbeleid. Het visiedeel van het omgevingsbeleid, de Omgevingsvisie, beschrijft hoe de Zuid-Hollandse leefomgeving zich ontwikkelt en wat de provincie daar op hoofdlijnen aan wil doen. Het is een strategie voor de langere termijn. De Zuid-Hollandse Omgevingsvisie is volledig opgenomen in een digitaal systeem met de rest van het omgevingsbeleid. Hierin is het mogelijk onderdelen van het omgevingsbeleid aan te passen. Zo bestaat de Zuid-Hollandse Omgevingsvisie uit ruim 50 beleidskeuzes.

In de Lange Termijn Agenda van Provinciale Staten is aangekondigd voor welke onderwerpen (beleidsmodules) heroverweging of aanpassing van het Omgevingsbeleid aan de orde is en op welke termijn.

In deze herziening is een aantal beleidsmodules gebundeld, zodat niet voor iedere module een afzonderlijke procedure hoeft te worden doorlopen. Tevens bevordert bundeling een integrale aanpak.

De herziening heeft betrekking op de volgende beleidsverrijkingen:

- Verstedelijking
- Wonen
- Grote buitenstedelijke bouwlocaties (3ha kaart)
- Vrijkomende agrarische gebouwen en transitie landelijk gebied
- Wandel- en fietsnetwerken

Eerste leefomgevingstoets

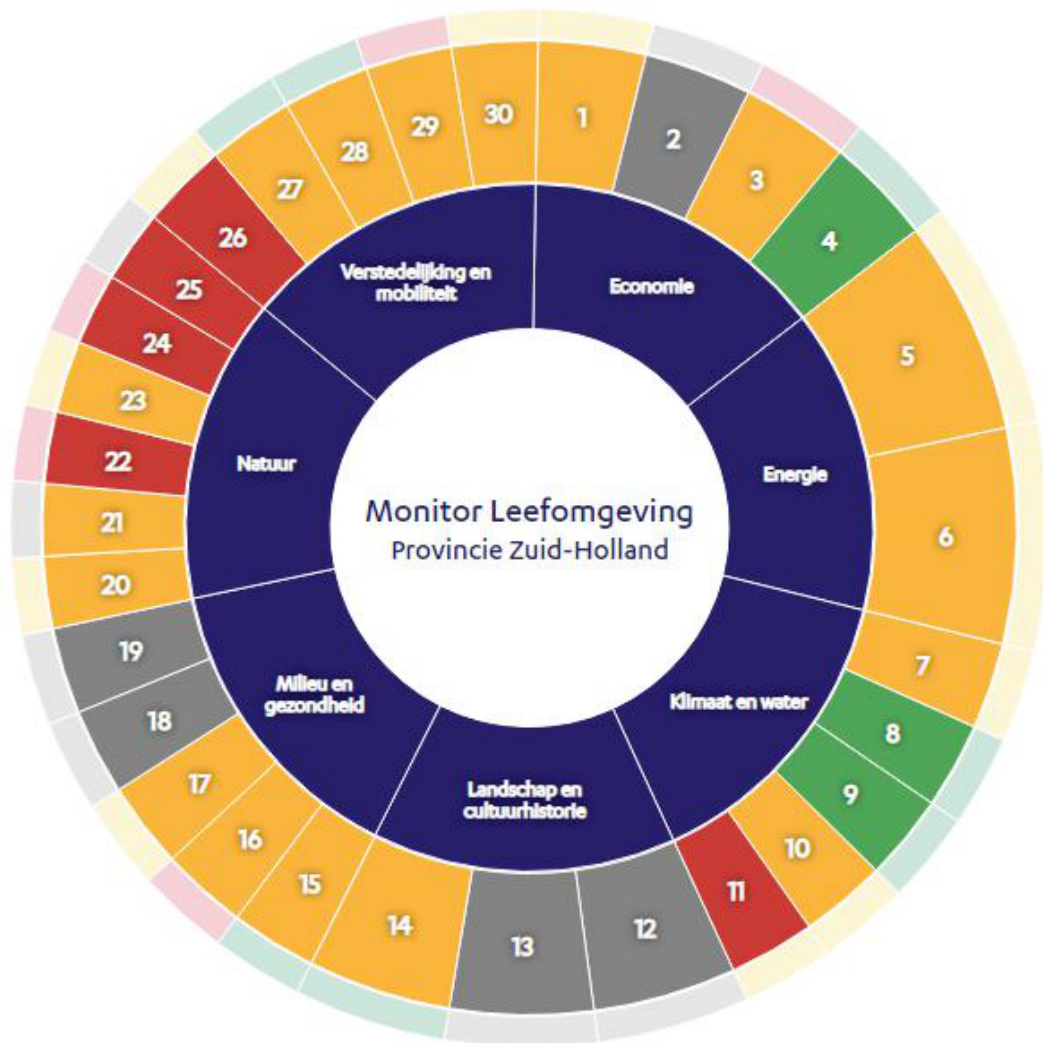
Bij het vaststellen van de Omgevingsvisie in het voorjaar van 2019 is er een Leefomgevingstoets uitgevoerd. Deze leefomgevingstoets diende tevens als een milieueffectrapportage zoals verplicht voor een structuurvisie onder de Wet milieubeheer als deze kaderstellend is voor toekomstige m.e.r.-plichtige of m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteiten.

De verplichting geldt ook als een structuurvisie onderdelen bevat waarvoor op grond van de Wet natuurbescherming met een Passende beoordeling uitgesloten moet worden dat er verstorende effecten in Natura 2000 gebieden optreden. Voorbeelden van m.e.r.-plichtige activiteiten zijn: aanleg van autosnelwegen, aanleg, wijziging of uitbreiding van wegen, spoorwegen of binnenvaarwegen van een bepaalde lengte, realisatie van meer dan 2000 woningen, oprichting wijziging of uitbreiding van een windturbinepark (vanaf 20 turbines), thermische centrales of verbrandingsinstallaties, onttrekking van grondwater aan de bodem. Als een m.e.r.(beoordeling) bij een structuurvisie verplicht is, dan moet de uitgebreide m.e.r.-procedure doorlopen worden. Er wordt dan een milieueffectrapport opgesteld, dat tegelijk met de ontwerp omgevingsvisie ter inzage gaat en waar de Commissie voor de m.e.r. een advies over moet geven.

Deze leefomgevingstoets zal niet de status van een m.e.r.-procedure hebben, omdat de inhoudelijke wijzigingen niet dermate ingrijpend zijn dat deze als m.e.r.-plichtig kunnen worden beschouwd. Een Leefomgevingstoets met de status van een m.e.r.-procedure zal in een volgende aanpassing van het Omgevingsbeleid in worden uitgevoerd, wanneer er milieu-impact hebbende wijzigingen in het beleid zitten.

Monitoring leefomgeving

Momenteel is de monitor leefomgeving van de provincie Zuid-Holland nog volop in ontwikkeling. Deze ontwikkeling is wel dermate vergevorderd dat er bij deze leefomgevingstoets gebruikt gemaakt zal worden van de set indicatoren zoals momenteel in de monitor opgenomen. Ook in nu lopende m.e.r.-procedures in andere herzieningen van het Omgevingsbeleid zijn de beoordelingskaders gebaseerd op de monitor leefomgeving. De monitor leefomgeving is [hier](#)¹ online te vinden

Huidige situatie

- In ontwikkeling
- Geen knelpunten
- Wisselend knelpunten
- Knelpunten

Ontwikkelrichting

- In ontwikkeling
- Positieve ontwikkeling
- Geen ontwikkeling
- Negatieve ontwikkeling

¹ volledige url: <https://monitorleefomgeving.zuid-holland.nl/>

Indicatoren

Economie

1. Innovatie Zuid-Holland
2. Grondstoffen gebruik
3. Werkeloosheid
4. Ondernemersvertrouwen

Energie

5. Energiegebruik
6. Duurzame energieopwekking

Klimaat en water

7. Uitstoot broeikasgassen
8. Waterveiligheid
9. Voldoende water
10. Schoon water
11. Bodemdaling

Landschap en cultuurhistorie

12. Fysieke Landschapskenmerken
13. Grondgebruik
14. Cultuurhistorie (Erfgoed)

Milieu en gezondheid

15. Luchtkwaliteit – ruimtelijk verdeelde waarden NOx en PM10
16. Geluid – berekend geluid langs provinciale wegen
17. Levensverwachting in goed ervaren gezondheid
18. Bewegvriendelijke omgeving
19. Aandachtsgebieden omgevingsveiligheid (incl. Kwetsbare objecten)

Natuur

20. Biodiversiteit
21. Kwaliteit gebieden
22. Kwaliteit habitattypen in Natura 2000 gebied
23. Kwaliteit leefgebied/populatiegrootte vogel- en habitatrichtlijnsoorten in N2000 gebied
24. Stikstofoverschrijding gebieden
25. Landbouw

Verstedelijking en mobiliteit

26. Woningvoorraadontwikkeling
27. Inwoners en werknemers in HOV en BSD gebieden
28. Leefbaarheid
29. Nabijheid wonen - voorzieningen
30. Verkeersslachtoffers

2 Effecten van beleidsverrijkingen

De monitor leefomgeving is dus de basis voor deze leefomgevingstoets. Dat betekent dat de huidige situatie en de ontwikkelrichting direct uit de monitor leefomgeving komen. Hieronder worden vervolgens per beleidsverrijking op hoofdlijnen de kansen op positieve effecten en risico's op negatieve effecten besproken. In alle gevallen geldt dat de effecten van het nieuwe strategische beleid sterk afhankelijk zijn van de wijze waarop het wordt doorvertaald naar beleidsuitvoering. Ook de keuze van in te zetten instrumenten (dwingend karakter of vrijwillig karakter) en de mate waarin de provincie afhankelijk is van andere overheden of derden is bepalend voor de uiteindelijk optredende effecten. De effecten die zich uiteindelijk in de praktijk zullen voordoen moeten op basis van monitoring en evaluatie in beeld gebracht worden.

Verstedelijking

Toekomstbestendige verstedelijking is in de tekst verder uitgebreid door bodemdaling en klimaatadaptatie en -mitigatie, vitale dorpen en verstedelijking, functiemenging, economische toplocaties, gezonde verstedelijking, energietransitie, circulair en natuurinclusief bouwen te benoemen. Het is nieuw dat wij ook aandacht geven aan de manier waarop wordt gebouwd in ons omgevingsbeleid. Onder klimaatadaptatie wordt ook rekening houden met het watersysteem genoemd.

Huisvesting voor jongeren en ouderen krijgt ook specifiek aandacht in de visie. Het is van belang dat er voldoende woningen beschikbaar zijn voor jongeren en ouderen, ook specifiek in kleinere kernen. We benoemen hierbij bewust de kleinere kernen, omdat daar relatief weinig wordt gebouwd voor jongeren en ouderen, terwijl wij vaak wel horen dat jongeren er geen (starters)woning kunnen vinden en deze kernen vaak het snelst vergrijzen.

Primair bouwen binnen BSD was al de beleidslijn, met oog op het 3ha-beleid. Zo werd het echter vaak niet gelezen.

Kansen op positieve effecten

Meer aandacht voor de manier waarop gebouwd wordt zorgt voor een aantal kansen op positieve effecten op de indicatoren die daarmee te maken hebben. Dit zijn '2. Grondstoffen gebruik' voor circulariteit, '5. Energiegebruik' voor energietransitie, '11. Bodemdaling' voor bodemdaling en '28. Leefbaarheid' en '29. Nabijheid wonen – voorzieningen' voor vitale dorpen en verstedelijking, functiemenging, economische toplocaties en gezonde verstedelijking.

Huisvesting voor jongeren en ouderen zorgt voor een kans op een positief effect op de indicator '26. Woningvoorraadontwikkeling'. Specifiek op het onderdeel waar het gaat om 'voldoende passende woningen'.

Risico's op negatieve effecten

Tegelijkertijd brengt deze wijziging ook een risico op een negatief effect met zich mee op de indicator '26. Woningvoorraadontwikkeling' omdat meer rekening houden met de manier van bouwen, potentieel een licht vertragend effect kan hebben op het bouwen van woningen.

Wonen

De grote woningbouwopgave, zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin, vraagt om enkele aanpassingen van het provinciaal beleid over wonen. Daarnaast is er aanleiding om het beleid voor de huisvesting van arbeidsmigranten/internationale werknemers tegen het licht te houden, gelet op de grote behoefte aan goede huisvesting.

Woonbeleid algemeen

Voor het woonbeleid gaat het om de volgende aanpassingen.

- Bij het actualiseren van de regionale woonvisies wordt gevraagd naar een beschrijving van de ontwikkeling van een passend aanbod voor senioren en andere bijzondere doelgroepen. Deze doelgroepen zijn in de tekst omschreven.
- In de voorgaande Herziening 2021 Omgevingsbeleid is een tekst opgenomen over betaalbare woningbouw. Daaraan is toegevoegd dat de regionale woonvisie een beschrijving van een passend aanbod van sociale koopwoningen, middenhuurwoningen en middeldure koopwoningen moet bevatten.
- Er is een tekst opgenomen over schaarste op de woningmarkt. Schaarste kan immers reden zijn tot aanpassing in de woningvoorraad en in de huisvestingsverordening.
- Ten aanzien van het regionaal woningbouwprogramma wordt gevraagd om gebruik te maken van de Planregistratie wonen.
- Tot slot is een aantal kleine tekstuele aanpassingen aangebracht om de huidige tekst op een paar punten sterker te duiden.

Huisvesting arbeidsmigranten/internationale werknemers

Arbeidsmigranten/ internationale werknemers zijn belangrijk voor de Zuid-Hollandse economie. Er is een continue vraag vanuit het bedrijfsleven naar arbeidsmigranten in diverse sectoren: van de land- en tuinbouwsector, tot techniek, tot zorgsector. Om aan deze vraag te voldoen is goede tijdelijke huisvesting een steeds belangrijker voorwaarde voor arbeidsmigranten om te kiezen voor een (tijdelijke) baan in Nederland. Het aanbod van tijdelijke huisvesting is echter, zowel kwantitatief als kwalitatief, nog steeds onvoldoende. Dit legt een onevenredige druk op de bestaande woningvoorraad met name in het goedkopere deel daarvan. Daarnaast wordt door verkamering van bestaande woonruimtes of door concentratie van huisvestingslocaties van arbeidsmigranten soms overlast door omwonenden ervaren. Ook sluiten de huidige woon- en werklocaties niet altijd goed op elkaar aan waardoor lange verkeersbewegingen noodzakelijk zijn en het wegennet onnodig belast wordt.

Voor het beleid voor de huisvesting van arbeidsmigranten/internationale werknemers gaat het om de volgende aanpassingen.

- Huisvesting van arbeidsmigranten/internationale werknemers vindt primair plaats binnen bestaand stads- en dorpsgebied. Aanvullend daarop gaan we meer ruimte bieden voor locaties aan de rand van bestaand stads- en dorpsgebied. In de Greenports zijn daarvoor mogelijkheden.
- Huisvesting moet voldoen aan normen voor een goed woon- en leefklimaat en misstanden moeten worden voorkomen. Geschikte locaties zijn sociaal veilig, nabij voorzieningen, ontsloten vanaf de openbare weg en zichtbaar (niet “weggestopt”). We sluiten aan bij de normen van de Stichting Normering Flexwonen (SNF).

- Gescheiden woon- en arbeidscontracten voorkomen dat werknemers uit huis worden gezet na beëindiging van het werk. We sluiten daarom aan bij de strekking van het Wetsvoorstel Goed Verhuurderschap.
- Voor bedrijfsmatige activiteiten die naar verwachting zullen leiden tot een aanzienlijke toename van de werkgelegenheid, wordt de extra huisvestingsbehoefte voor de toekomstige werknemers in beeld gebracht en wordt aangegeven op welke wijze hierin zal worden voorzien.

Kansen op positieve effecten

De wijzigingen op het gebied van wonen brengen een aantal kansen op positieve effecten met zich mee. Zo is er een kans op een positief effect op indicator '26. Woningvoorraadontwikkeling' en '27. Inwoners en werknemers in HOV en BSD gebieden', maar ook onder het thema 'Economie' kunnen kansen op positieve effecten optreden als de huisvesting van arbeidsmigranten/internationale werknemers verbeterd. Daarnaast is er een kans op een positief effect op '28. Leefbaarheid' als de overlast door omwonenden van huisvestinglocaties voor arbeidsmigranten afneemt.

Risico's op negatieve effecten

Er is naast een kans op een positief effect, ook een risico op een negatief effect op de '28. Leefbaarheid' en daarmee verweven indicatoren zoals '15. Luchtkwaliteit' als er door de wijziging een grotere dichtheid van bebouwing zou ontstaan. Dit zou echter gemitigeerd moeten worden door de wijzigingen op 'Verstedelijking', zoals het rekening houden met gezonde verstedelijking.

Grote buitenstedelijke bouwlocaties (3ha kaart)

Op de kaart met grote buitenstedelijke bouwlocaties, ook wel genoemd '3 hectare-kaart' zijn stedelijke ontwikkelingen buiten bestaand stads- en dorpsgebied aangegeven met een omvang van 3 hectare of meer. Het gaat om woningbouwlocaties, bedrijventerreinen en andere stedelijke ontwikkelingen (zoals sportvelden). De 3 hectare-kaart maakt onderdeel uit van de Omgevingsverordening (bijlage II, kaart 19). In de verordening is bepaald dat een bestemmingsplan/omgevingsplan een nieuwe stedelijke ontwikkeling buiten bestaand stads- en dorpsgebied met een omvang van 3 hectare of meer, mogelijk kan maken als die ontwikkeling is opgenomen op de 3 hectare-kaart. Daarmee ligt het eindoordeel over deze grote stedelijke ontwikkelingen bij Provinciale Staten.

Actualisering woningbouwplannen

Uitgangspunt voor het opnemen van een woningbouwlocatie op de '3 hectare-kaart' is dat het gaat om een reële ontwikkeling. Binnen een periode van ten hoogste 10 jaar moet er voldoende behoefte bestaan voor ontwikkeling van de woningbouwlocatie. De woningbouwopgave is groot en het versnellen van de bouwproductie is nodig. Daarom is in de provinciale omgevingsvisie opgenomen dat na een periode van 5 jaar een tussentijdse evaluatie wenselijk is. Als er op dat moment geen zicht is op realisatie moet worden bezien of de locatie nog wel nodig is, zodat er eventueel ruimte ontstaat voor een andere locatie. Locaties waar sinds de introductie van de '3 hectare-kaart' in 2014 geen ontwikkeling te zien is, worden heroverwogen. Ook locaties die inmiddels zijn gerealiseerd hoeven niet meer op de kaart te blijven staan. De te schrappen en te heroverwegen woningbouwlocaties zijn aan de betreffende gemeenten voorgelegd. Begin november 2021 is het voornemen tot heroverweging van locaties op de 3 hectare-kaart aan het college van B&W van de desbetreffende gemeente voorgelegd. Gemeenten is gevraagd om binnen 6 weken te reageren. De gemeenten waarvan voorgesteld wordt de 3ha locatie te schrappen, hebben aangegeven hiermee in te kunnen stemmen.

Daarnaast worden er enkele nieuwe locaties voorgelegd om aan de 3 hectare-kaart toe te voegen. Dit zijn een aantal kleinere woningbouwlocaties aan de rand van bestaande dorpen die in regionaal verband zijn afgestemd en onderdeel zijn van het regionale woningbouwprogramma. Tevens leveren deze locaties een bijdrage aan andere opgaven zoals de vitaliteit van de desbetreffende kernen en wordt er ruimtelijke kwaliteit toegevoegd. Bijvoorbeeld door oude structuurlijnen te herstellen, het woonklimaat te verbeteren door integraal goede voorzieningen mee te ontwerpen en met het ontwerp de identiteit van de plek te versterken. Door sportvelden uit te plaatsen uit de kern kan er ruimte ontstaan voor een binnenstedelijke gebiedstransformatie met ruimte voor sociale en betaalbare woningbouw voor starters, ouderen en andere doelgroepen. Of bijvoorbeeld in samenhang met sanering van verouderde agrarische bedrijfspanden in het buitengebied waarbij compensatiewoningen geclusterd aan de dorpsrand worden toegevoegd.

Er zijn binnen Zuid-Holland op dit moment voldoende woningbouwplannen tot 2030. De focus ligt op versnellen van de uitvoering van de plannen die zijn opgenomen in de regionale woningbouwprogramma's en op het realiseren van de juiste typen woningen. Vooralsnog is er geen behoefte aan nieuwe grote uitleglocaties, naast de aangewezen locaties Valkenhorst en Middengebied Zuidplaspolder.

Kansen op positieve effecten

Er is vooral sprake van kansen op positieve effecten in de uitvoering van de woningbouwplannen, in combinatie met andere beleidswijzigingen in deze herziening. Daarnaast is er een kans op een positief effect op indicator '26. Woningvoorraadontwikkeling' omdat met de heroverweging de kans op realisatie van locaties op de 3 hectare kaart gemiddeld gezien groter is geworden.

Risico's op negatieve effecten

Het gaat om hier om een soort uitruil van locaties, en niet slechts een opname van nieuwe locaties. Net als bij kansen op positieve effecten zullen risico's op negatieve effecten potentieel vooral optreden bij de uitvoering van de woningbouwplannen, en is het zaak die dan zo goed mogelijk op te vangen.

Vrijkomende agrarische gebouwen en transitie landelijk gebied

In het landelijk gebied komen meerdere transities en urgente opgaven samen. Er spelen opgaven voor het verbeteren van de natuurdoelen en waterkwaliteit, voor stikstofreductie, klimaatadaptatie en -mitigatie, bodemdaling en het realiseren van de energietransitie. Ook is sprake van verstedelijkingsdruk, met ruimteclaims voor woningbouw, infrastructuur en bedrijventerreinen. Door al deze ontwikkelingen staan de kwaliteit en vitaliteit van het landelijk gebied onder druk.

Mede als gevolg van de genoemde (transitie)opgaven zullen de komende jaren, verspreid in ons landelijk gebied, meerdere agrarische bedrijven stoppen op hun huidige locaties. We stimuleren dat als provincie zelf ook, zodat we opgaven op het gebied van natuur, water en klimaat kunnen realiseren. Bestaande agrarische gronden en bebouwing (stallen, schuren en bedrijfswoningen) worden dan niet meer gebruikt voor de agrarische functie, wat leidt tot een functieverandering in het landelijk gebied.

Overeenkomstig het vigerende omgevingsbeleid beoordeelt de provincie per casus of een gevraagde functiewijziging zorgvuldig ruimtelijk inpasbaar is. Het betreffen dan kleine ontwikkelingen, zoals het slopen van enkele bedrijfsgebouwen en het in ruil daarvoor realiseren van een paar woningen. Dergelijke kleinschalige ontwikkelingen zijn al snel ruimtelijk inpasbaar. Het gaat de komende tijd echter over meerdere agrarische bedrijven die stoppen of verplaatsen, en al die individuele casussen bij elkaar maken dat in feite sprake is van grotere ruimtelijke ontwikkelingen die we ook als zodanig willen beoordelen. Dit op grond van een integrale afweging over de gewenste ontwikkelrichting van het betreffende gebied en de mogelijkheden van het bodem- en watersysteem.

De voorgenomen beleidsaanpassing houdt in dat we transitiegebieden gaan aanwijzen en daarvoor, samen met gebiedspartners, gebiedsplannen gaan opstellen. Transitiegebieden zijn gebieden waar meerdere transities en urgente opgaven spelen, waarbij aanzienlijke veranderingen in de ruimtelijke inrichting van het gebied te verwachten zijn en waarvoor ruimtelijke keuzes nodig zijn. Voor deze gebieden sturen we op de totstandkoming van gebiedsplannen, waarin de regionaal afgestemde ontwikkelrichting van het gebied op hoofdlijnen wordt weergegeven. Bij de beoordeling van ruimtelijke ontwikkelingen in deze transitiegebieden, waaronder functiewijziging van vrijkomende agrarische bebouwing, vormen deze gebiedsplannen de basis.

Daarnaast omvat de beleidsaanpassing de introductie van een nieuwe subsidieregeling. Hiermee stimuleren we de verplaatsing of beëindiging van agrarische bedrijven, in gebieden waar dit nodig is voor het realiseren van de transitieopgaven.

Kansen op positieve effecten

Door een integrale gebiedsaanpak is er vooral sprake dat (risico's op) negatieve effecten opgevangen worden, die zouden kunnen ontstaan als deze transitie plaats zou vinden zonder deze aanpak. Dit geldt bijvoorbeeld voor indicatoren zoals '11. Bodemdaling' en '12. Fysieke landschapkenmerken'. Een kans op een positief effect is er op indicator '26. Woningvoorraadontwikkeling, omdat in de plaats van agrarische bebouwing mogelijk een aantal woningen terugkomen. Hierdoor is het mogelijk dat er zonder extra ruimtebeslag, iets meer woonruimte ontstaat.

Risico's op negatieve effecten

Een risico op een negatief effect is er op indicator '29. Nabijheid wonen – voorzieningen' omdat eventuele nieuwe woningen in landelijk gebied niet altijd dichtbij voorzieningen zullen liggen.

Wandel- en fietsnetwerken

Aanleiding

Het belang van wandelen en fietsen, zowel voor alledaags verkeer als voor recreatie, is op meerdere plekken neergelegd in het Omgevingsbeleid. Het beleid wordt inzichtelijker gemaakt door de netwerken die van provinciaal belang zijn vast te leggen in het Omgevingsbeleid. Het provinciale hoofdfietsnet wordt daarom samen met het provinciale hoofdwandelnetwerk opgenomen in het Omgevingsbeleid. Ook de bescherming van deze netwerken wordt opgenomen in het Omgevingsbeleid.

Fietsnetwerk

Het belang van vaker en verder fietsen maakt deel uit van het provinciale beleid. Fietsen is vaak van belang voor de lokale bereikbaarheid. En steeds meer is fietsen van belang op bovenlokaal niveau. De combinatie van goede interlokale routes en de opkomst van de e-bike bieden een gezond, milieuvriendelijk en goedkoop alternatief op afstanden tot 15 kilometer. Om de provinciale inzet voor het fietsverkeer te focussen op interlokaal verkeer hebben we het provinciaal hoofdnet fiets geactualiseerd en opgenomen in het omgevingsbeleid. Daarbij zijn er twee vormen van provinciale hoofdroutes.

Er zijn routes die een belangrijke rol spelen voor het *alledaags (utilitair) fietsverkeer*. Routes die om deze reden zijn opgenomen, passen bij de volgende uitgangspunten:

- ze vormen een verbinding tussen verschillende kernen;
- met herkenbare herkomsten en bestemmingen, zoals het centrum van een kern of een gebied met veel arbeidsplaatsen;
- het gaat om de belangrijkste, meest gebruikte routes tussen deze kernen, met een minimaal aantal van 500 fietsers op een werkdag.

Er zijn ook routes die een belangrijke rol spelen in het *recreatief fietsverkeer*. Routes die om deze reden zijn opgenomen, passen bij de volgende uitgangspunten:

- regionaal: doorgaande lijnen, kenmerkend voor ZH: rivieren en dijkstructuren, overgangen land-water, erfgoedlijnen;
- recreatief aantrekkelijke verbindingen tussen natuur- en recreatiegebieden en tussen steden en buitengebied;
- intensief gebruik op drukke momenten door meerdere groepen recreatieve gebruikers.

Naast het provinciaal hoofdfietsnet zijn er ook regionale hoofdfietsnetten zoals het doorfietsroutenetwerk van de regio Holland Rijnland en netwerk van metropolitane routes van de MRDH. Deze netwerken hebben dezelfde utilitaire doelen, maar zijn fijnmaziger dan het provinciaal hoofdnet. Als zulke netwerken voldoen aan de hierboven beschreven uitgangspunten, dan kunnen ze worden toegevoegd aan het hoofdnet.

In het Omgevingsbeleid leggen we vast dat van alle fietsroutes in Zuid-Holland we prioriteit geven aan behoud en verbetering van het provinciaal hoofdfietsnet. Dit bevat de belangrijkste utilitaire en recreatieve fietsroutes. Het hoofdfietsnet is geactualiseerd, waarbij een uitgebreide consultatieronde heeft plaatsgevonden. Bij de bescherming van het netwerk gaat het vooral om het voorkomen van belemmeringen door andere ontwikkelingen of door blokkerende infrastructuur. Ook tijdelijke belemmeringen moeten zoveel mogelijk worden voorkomen of beperkt.

De verantwoordelijkheid voor ontwikkeling en beheer blijft het hoofdfietsnet primair een aangelegenheid van de wegbeheerder. Financiële inzet van de provincie wordt bepaald in het programmadeel van het omgevingsbeleid

Het hoofdfietsnet wordt vastgelegd op kaart in de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening.

Wandelnetwerk

Het belang van meer mensen die meer lopen maakt deel uit van het provinciale beleid. Daarbij zijn de Lange Afstands Wandelpaden (LAW's) van provinciaal belang.

De provincie wil dat meer mensen meer lopen in een omgeving die daartoe uitnodigt, doordat deze voor lopen veilig, gezond en aantrekkelijk is. Dit geldt zowel voor alledaags (utilitair) als recreatief lopen en zowel in bebouwd gebied als daarbuiten. Deze beleidskeuze heeft betrekking op het hele grondgebied van de provincie Zuid-Holland. Daarbij zijn de Lange Afstands Wandelpaden (LAW's) van provinciaal belang.

De Lange Afstands Wandelpaden (LAW's) worden op kaart opgenomen in het de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening.

Kansen op positieve effecten

Er zijn kansen op positieve effecten op de indicatoren '17. Levensverwachting in goed ervaren gezondheid' en '18. Beweegvriendelijke omgeving'. Een beweegvriendelijke omgeving wordt mogelijk verbeterd als er meer en betere opties tot veilig bewegen komen. Dit zal vervolgens positieve gevolgen kunnen hebben op de gezondheid van inwoners van Zuid-Holland.

Risico's op negatieve effecten

Er zijn geen risico's op negatieve effecten.